

Nr 817

Av herr Hedlund m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 54, angående ökat statligt stöd till barnstugor, m. m.

(Lika lydande med motion nr 664 i Första kammaren)

Den i proposition nr 54 föreslagna utbyggnaden av samhällets barntillsyn är angelägen. Behovet av barntillsyn kommer under de närmaste åren att öka avsevärt på grund av de gifta kvinnornas ökade förvärvsintensitet. De undersökningar som gjorts visar att nu befintliga tillsynsresurser är synnerligen otillräckliga. En kraftig utbyggnad av barntillsynsverksamheten bör därför komma till stånd.

Beträffande de allmänna synpunkterna på utbyggnaden av barntillsynen ber vi att få hänvisa till motiveringarna i motionerna I:569 och II:703.

Såsom framhålles i propositionen har daghemmen, från att ha varit enbart socialt nödvändiga institutioner, fått karaktär av serviceanordningar för barnfamiljer med förvärvsarbetande föräldrar. Det finns anledning att i detta sammanhang betona denna daghemmens uppgift. Däremot har lekskolans uppgift varit en annan, nämligen att förbereda för den obligatoriska skolan. Lekskolan bör, för att dess ställning klarare skall poängteras, benämnas *förskola*.

Förskola

I propositionen föreslås en gemensam barnstuga för åldrarna under sju år med både lekskole- och daghemsverksamhet. De statliga bidragen till driften av lekskolor föreslås därvid avvecklade.

Den del av barnstugeverksamheten, som lekskolan har utgjort, har under senare år fått ett väsentligt ökat antal platser i absoluta tal. Lekskolans betydelse ur social och pedagogisk synpunkt är betydande, om vilket allmän enighet torde råda. Det har visat sig att lekskolan utgjort en värdefull förberedelse för den obligatoriska skolan. Genom den relativt kraftiga utbyggnad av lekskolan, som skett under det senaste decenniet, och den pedagogiska inriktning som lekskolan fått synes det angeläget att den nu närmare synkroniseras med grundskolan. Enligt vår mening måste det betecknas som olyckligt om lekskolan, när den efter många års utveckling allmänt accepteras som en god pedagogisk och social förberedelse för grundskolan, skulle uppgå i en barnstugeform som är tillkommen för och till största delen inriktad på barntillsyn.

I motioner till 1964 års riksdag begärdes utredning om förutsättningarna och formerna m. m. för införande av en allmän förskoleundervisning. (Motioner 1964, I:8 och II: 10.) I anledning av motionerna beslöt riksdagen att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en utredning rörande förskoleverksamheten, särskilt lekskoleverksamhetens mål och innehåll m. m. Därvid anförde statsutskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande: »Utskottet finner att en utredning i nu berört hänseende bör sikta mot en precisering av lekskoleverksamhetens mål och innehåll. Särskilt angeläget synes vara att den pedagogiska aspekten, inte minst betingat av önskvärdheten av ett väsentligt bättre och starkare utbyggt samarbete med grundskolans lågstadium, uppmärksammas av utredningen. Även de utvecklingspsykologiska aspekterna bör, som betonas av TCO i organisationens remissyttrande, beaktas i sammanhanget.»

Det finns anledning att understryka denna riksdagens åsikt liksom påpekandet i utskottets utlåtande, att det synes angeläget att skolöverstyrelsen »och den av utskottet förordade utredningen får möjlighet att intimt samverka, vilket i någon mån synes kunna tillgodoses genom att överstyrelsen beredes erforderlig representation i utredningen, något som även synes betingat av andra skäl».

Den integrering av barnstugeverksamheten som föreslås i propositionen innebär att lekskolan inordnas i daghemmen och dess självständiga ställning försvagas. Man har anledning befara att den mer eller mindre försvinner som självständig enhet. Detta skulle, från de pedagogiska och utvecklingspsykologiska utgångspunkter som var vägledande för 1964 års riksdagsbeslut, vara att beklaga. En självständig förskola bör fortfarande vara en målsättning. I ett flertal andra länder finns en betydligt mer utbyggd förskoleundervisning än vad vi har. I ett antal länder börjar den obligatoriska skolan betydligt tidigare än i Sverige. Det torde inte finnas bärande skäl för att Sverige skall ha en mindre pedagogiskt inriktad och mindre utbyggd förskola än andra länder. För en allmän förskoleundervisning talar dessutom den tidigare mognaden hos barnen i våra dagar. Det är angeläget att en utredning tillsättes för att pröva utformningen av den framtida förskolan.

De krav som enligt vår uppfattning bör ställas på en allmän förskola torde motivera en organisatorisk förändring vad gäller tillsynen. Sålunda bör utredningen överväga ett överflyttande till skolöverstyrelsen av tillsynen över förskolan. I sammanhanget vill vi påpeka att statsutskottet i sitt av riksdagen nyligen godkända utlåtande nr 8 uttalade, »att starka skäl talar för att lekskolekurserna även fortsättningsvis står under den centrala skolmyndighetens tillsyn».

Vi föreslår att driftbidrag även i fortsättningen skall utgå till lekskolor. Storleken av driftbidraget bör höjas så att det anknyter till det belopp, som enligt propositionen skulle komma på den del av den integrerade barnstu-

gan som lekskolan skulle komma att utgöra. Medel bör tills vidare utgå från Bidrag till driften av barnstugor.

Den föreslagna utredningen bör ha parlamentarisk representation, vilket bör vara det normala när det gäller frågor av stor betydelse. Beaktas bör det av riksdagen 1964 ställda kravet på erforderlig representation från skolöverstyrelsen. Målsättningen för utredningen bör vara en förskola av det slag, som skisserats ovan samt i motionerna I:8 och II:10 till 1964 års riksdag. Vad angår integrationen med daghemmen bör målsättningen vara, att med beaktande av förskolans självständighet, lokaler och lärarkrafter skall samordnas och utnyttjas på mest rationella sätt.

Familjedaghem

Om den akuta bristen på platser för barntillsyn skall kunna avhjälpas, måste alla resurser samordnas. Familjedaghemmen bör därför ha en stor uppgift att fylla.

En väsentlig brist i de statliga åtgärderna för barntillsynen är att inget statligt bidrag utgår till familjedaghemsvksamheten. Som framgår av familjeberedningens undersökningar och av remissinstansernas synpunkter anses det lämpligt att familjedaghemmen inordnas i den av samhället organiserade barntillsynen.

Familjedaghemmen ger kvinnor möjlighet att göra en produktionsbefrämjande insats som annars skulle utebli. För många mindre tätorter och glesbygdsområden är familjedaghemmen den enda möjliga formen av barntillsyn.

Familjeberedningen har, liksom vi gjort i motioner tidigare, framlagt vissa konkreta förslag till åtgärder för att förbättra familjedaghemmen. Kraven på en god bostadsstandard och storlek på bostaden är berättigade. Hälsokontroll av familjerna och dagbarnen liksom utbildning av dagbarnsvårdare bör genomföras så snart som möjligt. Hänsynstagandet till sjuka och infektionskänsliga barn bör ske inom familjedaghemmens ram.

Då föredraganden inte anser att familjeberedningen tillräckligt utrett frågan om familjedaghemmens organisation, är det av mycket stor vikt att dessa frågor blir föremål för skyndsamt utredning.

Daghemspplatserna kommer inte att under överskådlig tid kunna fylla behovet av platser för barntillsyn. Familjedaghemsvksamheten måste därför utvidgas avsevärt. Denna verksamhet har hittills fungerat på ett i stort sett tillfredsställande sätt. Genom de förbättringsåtgärder som ovan föreslagits torde familjedaghemmen komma att uppfylla högt ställda krav på barntillsyn. Många familjer anser familjedaghemmen vara ett alternativ fullt likvärdigt och på vissa punkter överlägset daghemmen.

Socialstyrelsen har begärt statsbidrag till familjedaghemsvksamheten fr. o. m. budgetåret 1966/67. Enligt styrelsens mening bör bidraget utgå med 2 kr. per barn och dag för heldagsvård, och styrelsen beräknar att de

totala kostnaderna skulle komma att uppgå till 2,8 milj. kr. Viss kritik mot socialstyrelsens förslag till utformning av statsbidraget har framkommit vid remissbehandlingen. Föredraganden har därför ansett det lämpligt att låta utreda frågan ytterligare. Vi anser emellertid frågan om statligt stöd till familjedaghemmen vara så viktig att det, trots att familjebereidningen inte verkställt denna del av sitt utredningsuppdrag, redan fr. o. m. budgetåret 1966/67 bör utgå ett statligt stöd till familjedaghemmen. Som ett provisorium kan därför socialstyrelsens förslag accepteras.

Målsättningen för det statliga stödet till familjedaghemsvärksamheten bör vara en ersättning, som nära ansluter till det bidrag per plats, som av statliga medel skall utgå för daghemsvården.

Med hänsyn till den bristande stabiliteten i penningvärdet är det angeläget att bidragets stimulans effekt bevaras genom att det fastställs till en viss procent av kommunernas reella kostnader. Någon form av indexreglering bör därför övervägas. En skyndsam utredning förordas.

Under hänvisning till det ovan anförda hemställs,

att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 54 måtte

a) uttala sig för att bidrag till lekskolor må utgå i enlighet med i motionen angivna grunder;

b) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om parlamentarisk utredning rörande utformningen av förskolan;

c) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsam utredning och förslag om statligt stöd till av kommunerna bedriven familjedaghemsvärksamhet i enlighet med vad i motionen anförts;

d) till *Bidrag till driften av familjedaghem* för budgetåret 1966/67 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 2 800 000 kr.

Stockholm den 29 mars 1966

Gunnar Hedlund (cp) *S. G. W. Wahlund (cp)* *Nils G. Hansson (cp)*
i Skegrie

Gustaf Svensson (cp)
i Vä

Harald Larsson (cp)
i Hedenäset
